

**Aanpak Straatintimidatie
2023-2026**

INHOUD

Aanleiding	3
Ambitie	5
Pijler I. Preventie, voorlichting en bewustwording	6
Pijler II. Veilig op straat	6
Pijler III. Communicatie, onderzoek en meldingen	7
Werkwijze en financiën	8
Verantwoording totstandkoming aanpak	9

AANLEIDING

Iedereen heeft het recht om veilig en ongestoord over straat te gaan. Helaas is dit nog niet overal vanzelfsprekend. Zo zegt 67% van de vrouwen van 12 tot 25 jaar in 2021 weleens te zijn lastiggevalen op straat. Ze zijn nagefloten of nageroepen, en soms ook achternagelopen¹. Ook in de buurgemeente Amsterdam is een vergelijkbaar beeld waar te nemen. Recent onderzoek heeft aangetoond dat jonge vrouwen van 15 tot en met 34 jaar het vaakst te maken krijgen met straatintimidatie (72%), gevolgd door vrouwen tussen de 35 en 49 jaar (50%). Van de ruim vijfduizend ondervraagden van 15 jaar en ouder geeft 42% aan de afgelopen twaalf maanden eens of vaker te zijn geconfronteerd met één of meer vormen van straatintimidatie.²

In samenwerking met Stichting De Zaanse Regenboog, Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland en de Paarse Vrijdag Krant heeft de gemeente Zaanstad in het najaar van 2021 een onderzoek uitgevoerd naar acceptatie en discriminatie van LHBTIQ+'ers in Zaanstad. De helft van de onderzochte respondenten had in 2021 daadwerkelijk te maken met een vorm van verbaal of fysiek geweld. Vaak worden plekken ver- of gemeden of wordt de seksuele voorkeur of genderidentiteit niet openlijk geuit of weggestopt. Dat betekent dat men zich bijvoorbeeld anders kleedt of niet hand in hand loopt. Non-binaire personen en jongere LHBTIQ+'ers zijn extra kwetsbaar.³

Straatintimidatie en seksuele straatintimidatie:

Een algemene definitie van straatintimidatie is een ongewenste fysieke, verbale of non-verbale toenadering die plaatsvindt in de openbare ruimte. Er zijn veel verschillende vormen van straatintimidatie te noemen, zoals sissen, nafluiten, staren, naroeppen, achternalopen of betasten. Iedereen kan straatintimidatie overkomen, vaak is de aanleiding van het ongewenste gedrag iemands geslacht, religie, seksuele geaardheid of een beperking.

Wanneer de intimidatie seksueel getint is, spreekt men ook wel van seksuele straatintimidatie. Dit is vaak gericht tegen meisjes, vrouwen en LHBTIQ+ personen. Onbekende mannen maken seksueel getinte opmerkingen of gebaren, of blijven vrouwen achtervolgen op straat en vragen herhaaldelijk en soms agressief of ze seks willen. Voor sommige vrouwen zijn opmerkingen als 'hoer', 'hey schatje' of 'psst meisje' opmerkingen die ze dagelijks horen als ze zich in het openbaar bevinden. Dit kan erg intimiderend zijn en maakt dat mensen zich onveilig voelen. Om straatintimidatie te voorkomen kiezen vrouwen er soms bewust voor zich anders te kleden of bepaalde plekken te vermijden, zij worden hiermee dus beperkt in hun vrijheid.⁴

De gemeenteraad van Zaanstad heeft een motie van PvdA, GL, CDA, D66, Rosa, POV, CU, SP, PvdD, VVD en Lokaal Zaanse aangenomen waarin uitgesproken is dat iedere vrouw veilig over straat moet kunnen in Zaanstad, zonder te worden lastiggevalen, gekwetst, beledigd, bedreigd of beperkt in het gevoel van persoonlijke vrijheid en dat opvoeding, onderwijs, voorlichting en bewustwordingscampagnes duidelijk moeten maken dat het belasteren of het intimideren van vrouwen niet normaal is. De motie verzocht een actieplan tegen straatintimidatie op te stellen samen met vrouwen om (seksuele) straatintimidatie in Zaanstad tegen te gaan⁵.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/05/twee-op-de-drie-jonge-vrouwen-lastiggevalen-op-sstraat>, CBS, 2022

² Factsheet straatintimidatie Amsterdam 2022, O&S Amsterdam, februari 2023

³ Onderzoek naar acceptatie en discriminatie van lhbtq+'ers. O&S Zaanstad, Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek Waterland, Stichting De Zaanse Regenboog, Stichting Paarse Vrijdag Krant, 2022

⁴ Slachtofferwijzer.nl

⁵ Motie vreemd actieplan tegen straatintimidatie Zaanstad, juli 2021

Ook heeft de wens om straatintimidatie tegen te gaan een plek gekregen in het Zaanse coalitieakkoord 2022-2026: 'In Zaanstad accepteren we geen enkele vorm van discriminatie, racisme of straatintimidatie. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn. Iedereen moet zich veilig voelen in Zaanstad, ongeacht gender, leeftijd, geloof, culturele identiteit of seksuele oriëntatie. Daarom voeren we de aangenomen motie Actieplan tegen straatintimidatie uit. Het is heel belangrijk dat iedere Zaanse vrouw veilig over straat moet kunnen zonder te worden lastiggevallen, gekwetst, beledigd, bedreigd of zich in haar persoonlijke vrijheid beperkt te voelen'.

Deze Aanpak Straatintimidatie 2023-2026 is het resultaat.

Kernboodschap:

De gemeente Zaanstad gaat zich de komende 4 jaar met deze aanpak zichtbaar inzetten voor het tegengaan van (seksuele) straatintimidatie. Want iedereen heeft het recht veilig en ongestoord over straat te gaan. We gaan ervoor zorgen dat Zaankanters die straatintimidatie meemaken of waarnemen dit kunnen melden, en dat er opvolging wordt gegeven. De (potentiële) daders worden aangesproken op en geconfronteerd met hun gedrag. We zetten in op het voorkomen van straatintimidatie door dialoog en voorlichting.

AMBITIE

Straatintimidatie is een complex probleem waar diverse gemeenten en de Rijksoverheid mee aan de slag zijn. Zo is de landelijke overheid bezig met een wetswijziging om onder meer seksuele intimidatie op straat strafbaar te stellen, maar die zal naar verwachting pas einde dit jaar of in 2024 ingaan. Eerder deed o.a. de gemeente Rotterdam al een poging tot strafbaarstelling, waarbij op onder meer sissen, uitschelden en naroeppen een straf kwam te staan. Maar de stad werd teruggefloten door de rechter omdat het verbod in strijd was met de vrijheid van meningsuiting.

In de strijd tegen straatintimidatie heeft de gemeente Zaanstad in het verleden in navolging van Rotterdam ook de APV aangepast en straatintimidatie strafbaar gesteld. Dat is na de rechterlijke uitspraak ook teruggedraaid. Ook heeft de gemeente eerder een aantal maatregelen genomen van meer symbolische aard.

Met deze nieuwe aanpak gaat de gemeente Zaanstad zich inzetten tegen de overlast van (seksuele) straatintimidatie tegen vrouwen en LHBTIQ+ personen en wordt bewustwording bij zowel slachtoffers, plegers als omstanders over dit fenomeen vergroot. Met deze aanpak spreekt de gemeente Zaanstad nogmaals uit dat geen vorm van intimidatie getolereerd wordt en dat iedereen veilig en in vrijheid over straat moet kunnen.

Speciale aandacht gaat binnen deze aanpak uit naar vrouwen, meisjes en mensen uit de LHBTIQ+ community. Het is onacceptabel dat zij op plekken in de openbare ruimte en tijdens het uitgaan onveilig zijn, of dat er sprake is van misgenderen (bewust verwijzen naar een persoon met woorden die het verkeerde gender uitdrukken). In Zaanstad moeten vrouwen, meisjes en LHBTIQ+ personen de ruimte en vrijheid krijgen om zichtbaar en openlijk zich te bewegen in de openbare ruimte en tijdens het uitgaan, zonder geconfronteerd te worden met (seksuele) straatintimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Omdat deze vrijheid nog niet voor iedereen vanzelfsprekend is wordt deze aanpak gestart.

Deze aanpak beschrijft de drie pijlers waarop de aanpak zich zal richten. De invulling en ontwikkeling van de precieze activiteiten, het wanneer en met wie, worden na vaststelling van deze aanpak door de raad uitgewerkt in lijn met de beschreven pijlers.

Straatintimidatie bestrijden we niet alleen, maar samen met de stad. En in samenwerking tussen de partners in het veiligheids- en maatschappelijke domein:

De gemeente Zaanstad gaat straatintimidatie niet alleen aanpakken, maar samen met de stad en onze partners. In deze aanpak worden diverse pijlers beschreven om straatintimidatie tegen te gaan, echter cruciaal hierin is het versterken van de integrale samenwerking tussen de diverse partners in het Zaanse veiligheids- en maatschappelijke domein. Straatintimidatie kunnen we alleen samen met de stad aanpakken.

Er gebeurt al heel veel in Zaanstad om normaal gedrag op straat te stimuleren door inzet van ons en onze partners op opvoeding en onderwijs. Belangrijk is om in de samenwerking eigenaarschap en rollen goed te beleggen. Alleen zo kunnen de gezamenlijke samenwerkende partners verantwoordelijkheid nemen voor de aanpak straatintimidatie, en wordt ervoor gezorgd dat mensen daadwerkelijk merken dat signalen worden opgepakt en Zaanstad op termijn steeds veiliger en prettiger wordt om over straat te gaan.

PIJLER I. PREVENTIE, VOORLICHTING EN BEWUSTWORDING

Wat gaan we bereiken:

- Brede bewustwording over de aanpak straatintimidatie in Zaanstad onder jongeren
- Dialoog met ouders gericht op veranderen van sociale norm

Wat gaan we concreet doen:

- Geven van voorlichtingslessen voor groep 7/8 en middelbare scholen gericht op (gesprek over) gedrag, tolerantie en straatintimidatie. In eerste instantie beginnen we hiermee op 2-3 scholen om ervaring op te doen, en dit vervolgens uit te rollen breder in Zaanstad
- Aanbrengen van beelden en visuals in de openbare ruimte (bijvoorbeeld inabri's) over straatintimidatie
- Ontwikkelen van een videofragment over straatintimidatie om onder jongeren en op social media te verspreiden

Het tegengaan van straatintimidatie begint aan de voorkant. Dit gaat over opvoeding en sociale normering en welk gedrag wij als maatschappij wel en niet normaal vinden onder jongeren en mannen. Via voorlichting op en/of rondom school en dialoog op straat wordt bewustwording over seksuele straatintimidatie vergroot. Specifiek gaan we aandacht hebben voor jongeren, waarbij de wijk en de school een centrale plek inneemt. Hier gaan we met een positieve insteek het gesprek met ze aan. Bestuurlijk gaan wij het belang van een gezamenlijke inzet tegen straatintimidatie en juist het vergroten van sociale weerbaarheid aankaarten bij onze onderwijspartners.

Naast activiteiten en voorlichting die zich specifiek op dit thema richten, sluiten we aan bij bestaande initiatieven (en versterken deze waar dat kan) binnen de gemeente Zaanstad over seksueel grensoverschrijdend gedrag, (goed) burgerschap, sociale omgangsnormen en seksuele- en genderdiversiteit. Met (potentiele) ouders willen we proactief het gesprek aan gaan in voorlichtingslessen en klassendialogen op en rondom school.

Belangrijk is bij het vormgeven van het preventie- en voorlichtingsaanbod dat dit enerzijds aansluit bij wat de (potentiële) slachtoffers van straatintimidatie nodig hebben, en dat het anderzijds passend is bij de leefwereld van (potentiële) ouders. Om dit te kunnen bevragen gaan we ervaringsdeskundigen betrekken. Ook kunnen ervaringsdeskundigen ingezet worden om het gesprek met de doelgroep aan te gaan en het thema straatintimidatie bespreekbaar te maken.

PIJLER II. VEILIG OP STRAAT

Wat gaan we bereiken:

- Inzet van professionals en ervaringsdeskundigen met handelingsperspectief op straat en scholen
- Inrichting en inzet op de openbare ruimte en hotspots, waarin het veiligheidsgevoel van vrouwen en LHBTIQ+ personen is meegenomen
- Borgen dat meldingen van slachtoffers goed opgepakt worden

Wat gaan we concreet doen:

- Geven van trainingen aan professionals zoals BOA's en jongerenwerkers, en waar mogelijk aan ervaringsdeskundigen, over straatintimidatie en hoe daarmee om te gaan

- Aanbrengen van extra verlichting of snoeien van begroeiing op locaties die als onveilig worden ervaren
- Afspraken maken met een partner die de opvolging op zich neemt na het binnenkrijgen van een melding over straatintimidatie
- Uitbreiden van de inzet van buurtouders naar hotspots waar straatintimidatie plaatsvindt

In Zaanstad hebben wij reeds diverse goede en stevige professionals die reeds werken aan het vergroten van veiligheid op straat. Zo zijn er diverse aanpakken gericht op (overlastgevende) jongeren, er wordt opvoedondersteuning geboden en politie en (jeugd)BOA's dragen zorg voor de openbare orde. In het kader van straatintimidatie is het van groot belang dat we professionals zoals jongerenwerkers en (jeugd)BOA's trainen in het thema straatintimidatie en ze op deze wijze goed equiperen en voorzien van een handelingsperspectief. Want zo lang strafbaarstelling van straatintimidatie nog niet door het Rijk gerealiseerd is, en repressie daardoor ingewikkeld blijft, moeten we op andere manieren naar het probleem van straatintimidatie kijken. Preventieve inzet en acties van onze professionals op straat en vanuit de buurt blijven dus cruciaal. Zo gaan we het gesprek aan met jongeren en volwassenen. Dit doen we samen met de partners in de wijk.

De inrichting van de openbare ruimte willen we op hotspots zodanig aanpassen dat de sociale veiligheid wordt vergroot door bijvoorbeeld een lantaarnpaal te plaatsen of struiken te snoeien. We blijven aan de slag met manieren waarop aanpassingen in de buitenruimte het veiligheidsgevoel van vrouwen en LHBTIQ+ personen kunnen vergroten. We betrekken hierbij data die we uit meldingen gaan binnenkrijgen, benutten het onderzoek dat we gaan doen onder Zaankanters naar ervaren straatintimidatie en bijbehorende hotspots, en gaan de dialoog aan met vrouwen en LHBTIQ+ personen om hun te laten meedenken over beleid en herinrichting. Camera's – mits proportioneel - kunnen een preventieve rol spelen op de te identificeren hotspots.

We gaan een meldpunt straatintimidatie inrichten. Meldingen zijn een belangrijke bron van informatie, en deze datapunten willen we samenbrengen met de informatie die de politie en Bureau Discriminatiezaken binnenkrijgen. Maar bovenal gaan we met de partners in het maatschappelijke domein een werkwijze ontwikkelen hoe we omgaan met slachtoffers en/of omstanders die een melding doen van straatintimidatie. Een melder moet worden teruggebeld en gevraagd worden of er verdere ondersteuning vanuit zorg of handhaving nodig is. Deze opvolging is essentieel om Zaankanters te laten merken dat de gemeente hun zorgen en meldingen serieus neemt.

PIJLER III. COMMUNICATIE, ONDERZOEK EN MELDINGEN

Wat gaan we bereiken:

- Duidelijk maken wat normaal gedrag is in de gemeente Zaanstad
- Onderzoek naar ervaren straatintimidatie en eventuele hotspots
- Stimuleren van het melden van straatintimidatie

Wat gaan we concreet doen:

- Inrichten van een meldpunt straatintimidatie en het actief communiceren en adverteren over de mogelijkheid om straatintimidatie te kunnen melden
- Middels de veiligheidsmonitor doen we onderzoek (nulmeting, eenmeting) naar de soorten ervaren straatintimidatie in Zaanstad, als ook waar dit plaatsvindt. Daarnaast gaan we de data uit de meldingen gebruiken om de aanpak te versterken
- Oprichten van een klankbordgroep met stakeholders uit de stad om de aanpak samen verder vorm te geven, te volgen en te evalueren

Voor iedereen geldt dat wat hij of zij normaal gedrag vindt, verschillend is. De gemeente Zaanstad spreekt met deze aanpak straatintimidatie uit dat (seksueel) intimiderend gedrag in de openbare ruimte van (meestal) mannen naar vrouwen, meisjes en LHBTIQ+ personen geen normaal gedrag is. Maar om gedrag te veranderen is het nodig dat de (potentiele) daders bewust zijn van het ongewenste gedrag en het effect op de slachtoffers. En gedragsverandering is alleen te realiseren met een lange adem, en het is dus cruciaal binnen deze aanpak bij onze jongeren te beginnen. We gaan daartoe actief en gericht communiceren over de aanpak straatintimidatie, in bijvoorbeeld de vorm van een campagne, en over wat wij normaal gedrag achten. Om onze inzet en communicatie te kunnen richten doen we ook onderzoek naar door Zaankanters ervaren straatintimidatie. Met deze aanpak stimuleren we het doen van meldingen bij incidenten van straatintimidatie en werken we aan de bekendheid van het te ontwikkelen meldpunt.

WERKWIJZE EN FINANCIËN

Deze aanpak straatintimidatie 2023-2026 zal worden uitgewerkt in concrete acties en maatregelen, in samenspraak met de partners in het maatschappelijke- en het veiligheidsdomein. Jaarlijks wordt hierover gerapporteerd middels een uitvoeringsplan inclusief voortgangsrapportage. De eerste voortgangsrapportage zal in Q1 2024 aan de raad worden aangeboden, met daarin een terugblik op het afgelopen jaar (2023) en een doorkijk naar de inzet in het nieuwe jaar (2024).

De aanpak van straatintimidatie vraagt een lange adem en is dan ook een meerjarige aanpak. De in de Aanpak Straatintimidatie 2023-2026 genoemde punten onder 'wat gaan we concreet doen' gaan we dit jaar opstarten. In de eerste voortgangsrapportage lichten we vervolgens de (nieuwe) acties voor het nieuwe jaar toe, en welke acties afgerond zijn. Halverwege de looptijd wordt de aanpak geëvalueerd.

In onderstaande tabel is te zien hoe de beschikbare incidentele middelen besteed zullen worden. Een verdere concretisering van de middelen wordt weergegeven in de respectievelijke voortgangsrapportages, waarin de uitvoering van de aanpak verder gestalte krijgt.

In de begroting 2023-2026 is jaarlijks een bedrag van €50.000.- opgenomen voor dit doel. Daarnaast is er €30.000.- vanuit het Ministerie van OCW. Beide bedragen zijn incidenteel en voor de komende vier jaar. De bijdrage vanuit het ministerie vloeit voort uit de deelname van de gemeente Zaanstad aan het programma Veilige Steden 2023-2026⁶. Daarnaast is er €50.000.- formatieruimte beschikbaar voor een projectleider/adviseur.

---

⁶ <https://www.programmaveiligesteden.nl/gemeenten/>

	2023	2024	2025	2026
Preventie, voorlichting en bewustwording	20.000	25.000	25.000	25.000
Veilig op straat	20.000	25.000	25.000	25.000
Communicatie, onderzoek en meldingen	15.000	20.000	10.000	10.000
Onvoorzien	25.000	10.000	20.000	20.000
Totaal uitvoeringsbudget	80.000	80.000	80.000	80.000
Formatieruimte	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal budget	130.000	130.000	130.000	130.000

VERANTWOORDING TOTSTANDKOMING AANPAK

De Aanpak Straatintimidatie 2023-2026 is tot stand gekomen op basis van gesprekken met de gemeentelijke collega's van o.a. Communicatie, Diversiteit, Jeugd & Veiligheid, Jeugd-BOA's, Jeugdoverlast, KCC, Multicultureel samenleven, Onderwijs, Onderzoek & Statistiek, Openbare Orde en Veiligheid, Openbare Ruimte, Wijkmanagement (Buurtouders) en Zorg & Veiligheid. De G4 (Gemeente Amsterdam, Gemeente Den Haag, Gemeente Rotterdam, Gemeente Utrecht) zijn gesproken om de lessen van hun aanpakken straatintimidatie mee te nemen. Daarnaast is gesproken met Bureau Discriminatiezaken, De Zaanse Regenboog, 'de doelgroep' (vrouwen, meisjes), GGD, Halt, Jongerenwerk, De Paarse Vrijdagkrant, Politie, Sociale Wijkteams (DOCK, SMD), Stichting Jeugdteams, Stichting Raaz (tezamen met een groep van jongens en meisjes) en Straathoekwerk.